

Oktatási adatok 2007/2008

A tartalomból

- 1 Bevezető
- 1 Résztvevők, végzettek
- 3 Intézményhálózat, pedagógusok, finanszírozás
- 4 Egész életen át tartó tanulás

Bevezető

A 2007/2008-as tanévben Magyarországon az óvodai nevelésben 324 ezer gyermek részesül, az általános iskolai oktatás nappali képzéseiben 809 ezer, középfokon 575 ezer fiatal, a felsőoktatási intézményekben pedig további 243 ezer hallgató tanul.

Résztvevők, végzettek

A tanulók számának alakulása oktatási szintenként és iskolatípusonként eltérő. Az **óvodába** beiratkozottak száma – az elmúlt két évben tapasztalt létszámnövekedéssel ellentétben – ismét csökkent. A jelen tanévben 324 ezer gyermek jár óvodába, 3500 fővel kevesebben, mint az előző tanévben. 2007/2008-ban 4,7 ezer sajátos nevelési igényű gyermek részesül óvodai nevelésben, az oktatáspolitikai célkitűzéseknek megfelelően, 70,5%-uk a gyermekek iskolai továbbhaladását elősegítő integrált formában.

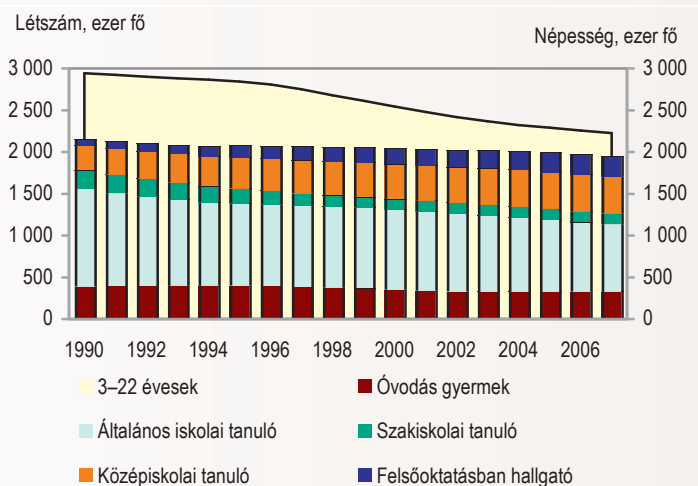
Az **általános iskolai** tanulói létszám – a korosztály erőteljesen fogyó népességi tendenciájából következően – jelentősen csökkent: a vizsgált időszakban a nappali oktatásban 809 ezren tanulnak, közel 20 ezerrel kevesebben, mint az előző tanévben. A sajátos nevelési igényű gyermekeket oktató általános iskolai osztályokban tanulók, valamint az integrált oktatásban részt vevők száma 57,9 ezer fő.

A 6. illetve 8. évfolyamos gimnáziumok 5–8. évfolyamain 27 ezren tanulnak, a fiatal népesség létszámcsökkenése ebben az iskolatípusban nem érezhető, a létszám stagnál.

A napközis ellátást a tanulók több mint 41%-a veszi igénybe, az iskolai étkezésben részesülők aránya közel megegyezik a tavalyival (64,3%). Az általános iskolai tanulók számának fogyása következtében évről évre csökken a 8. osztályt befejezettek száma. 2007-ben mindössze 112 ezer nyolcadikos végzett a nappali képzésben, akiknek szinte mindegyike folytatta tanulmányait valamilyen középfokú oktatási intézményben. Kedvezőtlen, hogy évente 4–5 ezer fiatal, az érintett korosztály körülbelül 4%-a továbbra sem végzi el a 8. osztályt 16 éves koráig. E fiatalok elhelyezkedési esélye a legrosszabb, többségük tartósan munkanélkülivé válik.

1. ábra

Az óvodás gyermekek és a tanulók számának alakulása a nappali képzésben

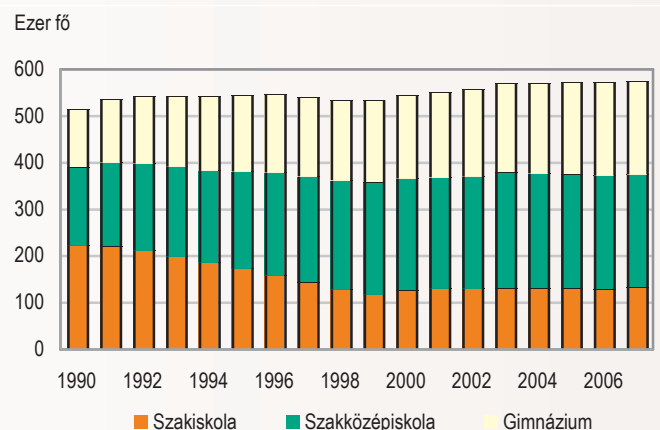

A kedvezőtlen demográfiai tendenciák ellenére a képzési idő hosszabbodásából adódóan ismét emelkedett a **középfokú oktatás** nappali rendszerű képzéseiben részt vevő tanulók száma: a 2007/2008. tanévben 575 ezren iratkoztak be, 2,4 ezerrel többen, mint az előző tanévben.

A beiratkozottak 23%-a (131 ezer fő) érettségit nem adó szakiskolákban, 42%-a (242 ezer fő) szakközépiskolákban és 35%-a (200 ezer fő) gimnáziumokban tanul. Ez a megoszlás az elmúlt 4–5 évben stabilizálódott, és az érettségit nyújtó középiskolai képzés felé az 1990-es évek elejétől tartó eltolódás megállt. Az előző tanévhez képest a szakiskolák tanulóinak száma némi emelkedést mutat a szakképző évfolyamokon, a gimnáziumoké stagnál, a szakközépiskoláké pedig kismértékben csökken.

2. ábra

A középfokú oktatás nappali képzéseiben tanulók száma

A 2007/2008. tanévben a szakmai képzést nyújtó intézmények (szakiskolák, szakközépiskolák) szakképző évfolyamain tanulók száma a nappali oktatásban 132 ezer fő, négyezer tanulóval több az előző tanévinél.

A szerkezeti átalakulás következtében a nemek közötti különbségek is csökkentek. Míg az 1990-es évek elején a fiúk többsége (53%-a) érettségét nem adó szakmunkásképző iskolába járt, 2007-re már 71,5%-uk középiskolás, és ezen belül is növekszik a gimnáziumi képzést választók aránya. A lányok esetében ennél kisebb mértékű, de jelentős változás figyelhető meg: egyharmadról 17,6%-ra esett a szakiskolai képzésben való részvétel, és közel azonos mértékben (7–8 százalékponttal) emelkedett a gimnáziumi, illetve a szakközépiskolai leánytanulók aránya. Mindezek hatására egyre kiegyenlítettebb a két nem középfokú oktatásban való részvétele, de az iskolatípusok közötti eltérések még nem tűntek el teljesen, a gimnáziumban továbbra is a nők, a szakmai képzésekben a férfiak találhatók meg nagyobb arányban.

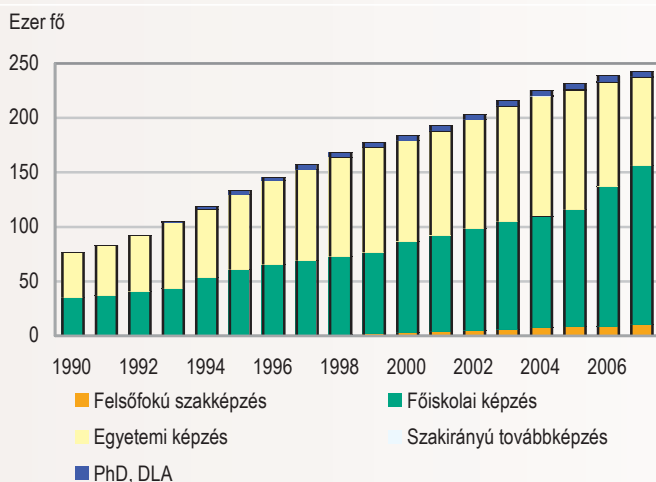
A középfokú oktatásban részt vevők számának növekedéséből adódóan a nappali képzésben érettségét szerettek száma 2007-ben több mint 77,5 ezer fő volt, és körülbelül fele-fele arányt képviseltek a gimnáziumban, illetve a szakközépiskolában végzettek. Ugyanebben az évben 19,2 ezren szakiskolában és 25,5 ezren szakközépiskolában tettek sikeresen szakmai vizsgát.

A közoktatási rendszerből kilépő fiatalok számára két lehetséges út áll nyitva: vagy folytatják tanulmányaikat – belépnek a felsőoktatásba, illetve különböző szakmai képzéseken vesznek részt –, vagy kilépnek a munkaerőpiacra. Magyarországon a **felsőoktatás** rendszere az elmúlt 15 évben gyökeresen átalakult. A 2000/2001. tanévben lezajlott a szervezeti integráció, melynek hatására az önálló intézmények száma csökkent, és ezzel együtt az intézmények profilja sokszínűbbé vált.

A lehetőségek bővülésével jelentősen megnőtt az érettségi után a felsőoktatásban továbbtanulók aránya. Míg 1990-ben a jelentkezők alig 36%-a, 2007-ben már 68%-a nyert felvételt, amely 4 százalékponttal meghaladja az előző évi mutatót is. A felvettek körében egyre növekszik azoknak a fiataloknak az aránya, akik ugyanabban az évben érettségiztek, tehát a nappali felsőoktatás expanziója elsősorban a 18–19 éves korosztályt érintette. Az elmúlt tanévben a jelentkezők által első helyen megjelölt szakok közül továbbra is – egyre növekvő aránnyal – a gazdasági (22%) a legnépszerűbb. Második helyre (14%) a műszaki képzési terület zárkózott fel, és továbbra is közkedveltek a bölcsészettudományi programok (13%), de e területek iránt már csökkenő érdeklődés mutatkozott a korábbi évekhez képest.

3. ábra

A felsőoktatási intézmények nappali tagozatán tanuló hallgatók száma*

*2004-től a főiskolai képzésben szerepelnek a felsőfokú alapképzésben részt vevők adatai is.

A felsőoktatásban részt vevők abszolút száma csökkenő ütemben, de továbbra is folyamatosan növekszik. Az intézmények nappali tagozatára a 2007/2008. tanévben 243 ezer fiatal iratkozott be a különböző szintű képzésekre. Felsőfokú alapképzésben (BSc) 99 ezren, egyetemi, főiskolai és osztatlan képzésben 128 ezren tanulnak. Ezen túlmenően több mint 10 ezer hallgató felsőfokú szakképzésben, közel 5600 fő szakirányú továbbképzésben, illetve doktori programokban vesz részt.

A közoktatással szemben, amely nagyrészt kötelező és ingyenes szolgáltatás, a felsőoktatás a hallgatók számára is meglehetősen forrásigényes, a választási lehetőségek között egyre nagyobb arányban találhatók költségterítéses képzési formák. Míg a nappali tagozatosok 76,2%-ának (egyre csökkenő hányadának) képzését az állam finanszírozta, a távoktatásban csak az önköltséges változat létezik.

Az elmúlt 10–15 év alatt a nappali tagozatos felsőoktatásban a bölcsészettudományi és közgazdasági karokon, továbbá a gazdasági és ügyviteli képzési programok esetében az átlagost jóval meghaladó mértékű létszámnövekedés volt. Ennek következtében 2007-re a képzés szerkezete – főbb területeit tekintve – a humán- és a társadalomtudományok mellett a gazdasági ágazat javára tolódott el (19–20%). Az elmúlt tanévhez viszonyítva nőtt a műszaki szakok (17%) és csökkent a pedagógiai képzések (8%) részesedése.

A felsőfokú oktatás egyetemi és főiskolai szintű nappali tagozatos képzésin tanulók közül évente 30–32 ezren szereznek diplomát, minden korábbi időszakot meghaladó számban és arányban. Az 1990-es évek elején évente egy-egy 22 éves korosztály 11–12%-a (16 ezer fő), 2007-ben már 21%-a (29 ezer fő) fejezte be sikeresen felsőfokú tanulmányait.

1. tábla

A végzetek számának alakulása a nappali oktatásban

(ezer fő)			
Év	A 8. évfolyamot befejezte	Érettségizett	Felsőfokú oklevelet szerzett
1990	169,2	53,1	16,0
1995	126,2	70,3	20,0
2000	121,1 ^{a)}	72,2 ^{a)}	29,8
2005	119,6	77,0	32,7
2006	118,2	76,9	29,9
2007	112,4	77,5	29,1

a) Számított adat.

Intézményhálózat, pedagógusok, finanszírozás

Az elmúlt évtizedben – a tanulólétszám alakulásával párhuzamosan – az óvodák, általános iskolák (feladatellátási helyek) száma csökkenni kezdett, a szakiskolai, gimnáziumi, szakközépiskolai feladatellátási helyek száma pedig jelentősen bővült. Ez a tendencia folytatódott az elmúlt évben is: az óvodai és az általános iskolai feladatellátási helyek 5%-os csökkenése mellett a középfokú képzési helyek 1%-kal bővültek. A felsőoktatásban évek óta 71 egyetem, főiskola működik.

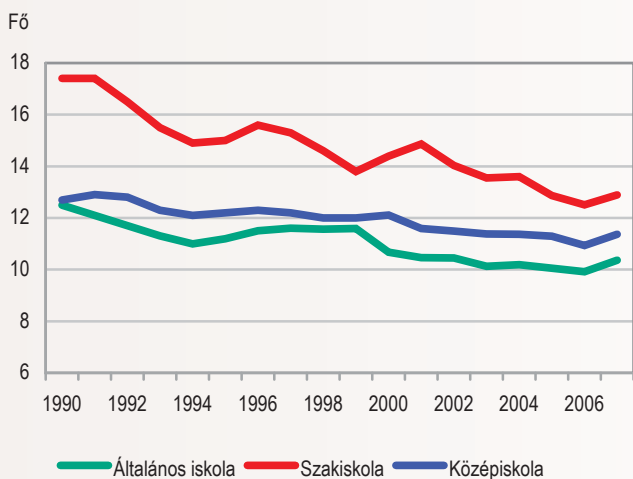
A közoktatási intézményekben foglalkoztatott főfoglalkozású **pedagógusok** száma a 2007/2008. tanévben 157 ezer fő, mely közel 8 ezerrel kevesebb az előző tanévinél. A felsőoktatásban a 22 ezer oktató közül 16 ezer fő teljes munkaidős, 2 ezer fő részmunkaidős és csaknem 4 ezer fő megbízással foglalkoztatott.

Az alapképzésben, nevelésben évről évre kevesebb pedagógus tanít, mégis a tanulók számának gyorsabb csökkenése miatt az általános isko-

lákban egy pedagógusra átlagosan csak 10 diák jut, és ez nemzetközi összehasonlításban rendkívül alacsonynak számít. A középfokú oktatásban viszont 2000-től mind a szakiskolákban, mind középiskolákban a tanulólétszám növekedésénél nagyobb mértékben nőtt a foglalkoztatott pedagógusok száma, így az egy pedagógusra jutó tanulólétszám 2007-re 13-ra, illetve 11-re csökkent. A felsőoktatásban az oktatók számának korábbi emelkedése nem tartott lépést a hallgatók számának jelentős növekedésével, 2004 óta pedig a foglalkoztatott létszámban csökkenés, illetve stagnálás tapasztalható. (Jelenleg 11 nappali tagozatos hallgató jut egy oktatóra.)

Egy pedagógusra jutó tanulók száma

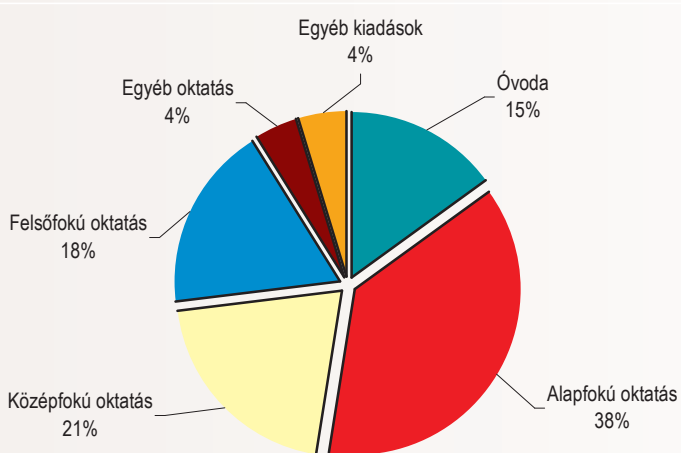
4. ábra

Az **oktatásra fordított kiadásokat** az oktatáspolitikai elképzelések mellett elsősorban a gazdaság mindenkori állapota, a fiatal korosztályok létszáma és az iskolázottság mértéke határozza meg. Az egész életen át tartó, széles bázisú oktatás jelentős anyagi források bevonását igényli. 2006-ban az állami költségvetés oktatási kiadásai – a felhalmozási kiadásokkal együtt – több mint 1216 milliárd forintot tettek ki, a GDP 5,2%-át. Az összeg 74%-át (894 milliárd forintot) a közoktatás – óvoda, alap- és középfokú oktatás –, 18%-át (225 milliárd forintot) pedig a felsőoktatás használta fel.

A költségvetés oktatási kiadásainak megoszlása, 2006

5. ábra

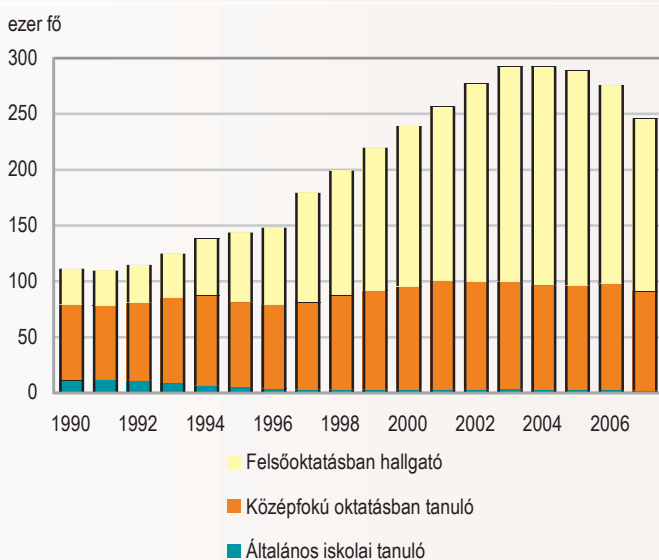
Egész életen át tartó tanulás

Az egész életen át tartó tanulásnak – a gyorsan változó gazdasági igények, a munkaerőpiac változása, valamint a szükségessé váló többszöri pályamódosítás miatt elkerülhetetlen – térhódításával az iskolarendszerű oktatásban a nappali programok mellett jelentős szerephez jutnak az ettől eltérő képzési lehetőségek: elsősorban a levelező, illetve egyre inkább a távoktatás (együtt **felőttoktatás**). A fiatalok oktatásban való részvételének közel teljes körűvé válása ellenére az esti és levelező oktatás szerepe az alapfokú oktatásban egy viszonylag alacsony szinten (2 ezer fő) állandósult, középfokon pedig a kiegészítő képzés felé tolódik el. Jelen tanévben a nem nappali rendszerű középfokú képzéseken csaknem 89 ezer fő tanult, ami az előző tanévhez képest jelentős csökkenést mutat, különösen a középiskolai programokban. 2007-ben a felőttoktatás keretei között 13,5 ezren tettek sikeres érettségi vizsgát.

Az esti, levelező és távoktatási programok különösen a felsőfokú oktatásban játszanak jelentős szerepet, bár a hallgatók száma (155 ezer fő) 2007/2008-ban közel 13%-kal kevesebb, mint az előző tanévben. A korábbi dinamikus bővülés 2004-ben megállt, azóta csökken a nem nappali képzéseken részt vevők száma.

A tanulók számának alakulása a felőttoktatásban

6. ábra

Az alkalmazható tudásnak csak egyik forrása a különböző intézményesült formákban megszerezhető iskolai végzettség, szakképzettség. A munkaerőpiacon értékelt tudásnak további, napjainkban egyre nagyobb jelentőséggel bíró összetevői: a nyelvismeret, a számítógépes készségek, valamint a munkavégzés folyamán összegyűjtött tapasztalatok, továbbá a speciális szakmai tudás. Ez utóbbi gyarapításának magától értetődő módja a munkahelyi képzéseken, tanfolyamokon való részvétel. A 2006. évi **munkahelyi szakmai képzésről** szóló KSH-felmérés szerint Magyarországon a vállalkozások 34%-a támogatta 2005-ben munkavállalói hagyományos (főként tanfolyami) képzését, a részvételi arány (a képzésben részt vevők a hagyományos szakmai képzést támogató vállalkozásokban foglalkoztatottak százalékában) pedig 23%-os volt. Ezen túlmenően a vállalkozások nagyobb hányada (41%-a) élt az egyéb szakmai képzési formák (elsősorban konferenciákon, szemináriumokon való tapasztalatcsere) lehetőségével.

A felnőtt lakosság tanulási hajlandóságában (és lehetőségeiben) jelentős különbségek mutatkoznak az Európai Unió tagállamai belül is. A 2006-ban

A 25–64 éves népesség iskolai végzettség szerinti részvételi aránya az oktatásban és képzésben, 2006

2. tábla

(%)			
Iskolai végzettség	Iskolarendszerű oktatás	Felnőttképzés	Együtt
Felsőfokú	5,5	14,6	19,4
Középfokú	4,2	8,3	11,9
Szakiskolai	1,0	4,7	5,7
Általános iskolai vagy alacsonyabb	0,4	2,3	2,6
Összesen	2,5	6,8	9,0

végrehajtott „Felnőttoktatás,-képzés” c. felmérés adatai szerint Magyarországon a 25–64 éves népesség 9%-a vett részt valamilyen oktatásban, képzésben a kikérdezést megelőző évben. Iskolarendszerű oktatásban a vonatkozó korosztály 2,5%-a, iskolarendszeren kívüli képzésben pedig 6,8%-a tanult. A felnőttképzésben való részvételi hajlandóság (és lehetőség) több tényező együttes és egymást befolyásoló hatásának függvénye: a nem, az életkor, az iskolai végzettség, a gazdasági aktivitás és a lakóhely alapvetően meghatározzák az egyének képzésben való részvételét. A felmérés egyértelművé tette, hogy jóllehet a magasan kvalifikált rétegek részvétele kiemelkedő, a tanulási folyamat lassan eljut a középfokú végzettségűekhez is. Ugyanakkor létezik egy leszakadó réteg is, amely nem akar vagy nem képes igazán bekapcsolódni az információgyarapítás folyamatába, és ezáltal fennmaradnak kedvezőtlen munkaerő-piaci pozíciói.

További információk, adatok (linkek):

[Táblák](#)

[stADAT-táblák](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

katalin.janak@ksh.hu

Telefon: 345-6745

[Információs szolgálat](#)

Telefon: 345-6789

www.ksh.hu